

30 éves polgármesterségem

Kecskeméten születtem 1957. december 12-én szüleim első gyermekeként. Három testvérem van. Gyermekkorom éveire úgy emlékszem vissza, hogy egyszerű körülmények között, de nagy szeretetben éltünk. Apai ágon nagygazda család hét gyermekkel, anyai ágon tízgyermekes kisbirtokosok voltak őseim. A gyökerek, melyek meghatározták sorsomat, egyrészt a minden nagyzást mellőző, de saját lábom álló egzisztencia, másrészt a hatalomtól való távolságtartás, harmadrészt a mindkét szülői házban magától értődő és megélt vallásosság, végül a szintén apai-anyai örökségként kapott zenei tehetség.

Szentkirály akkor még Lászlófalva volt. Kecskemét pusztaságának részeként 1952-től ezen a néven nyert önálló települési jogállást. A névválasztás háttere nem ismert, hiszen az 1354-ből származó első írásos emlékekben is *Zenthkirál* néven szerepel, de 1943-tól már létezett Kecskemét thj. (ti. törvényhatósági jogú) Város *Szentkirályi* Közigazgatási Kirendeltsége. Ügyeik intézéséhez nem kellett 20 kilométert megtenniük a lovaskocsival, biciklivel, motorkerékpárral, autóbusszal közlekedő eleinknek. Az utazások kiinduló és célpontjai kevés kivételtől eltekintve a tanyák voltak. Ezekből az évekből nincsenek pontos adataim, de a falu első rendezési tervének készítésekor 1969-ben 26 gyufásdoboz jelképezte a faluközpont házait, a népesség száma pedig 3.600 körül lehetett. Vagyis 5 százaléknyan tekinthették magukat falusinak, a többség a tízezer hektáros tanyavilágban lakott. (Ma az 1916 lakos 38 %-a él 250 tanyán.) Az akkori mintegy 600 tanya egyikében nőttem fel, végeztem az általános iskolát a tíz tanyasi iskola közül a Jász-úti iskolában. Édesapánk ekkor kezdte meg tűzifavágó kisiparosi tevékenységét, mivel a tsz-be nem lépett be. Ennek és az 1 hold földre alapozott tanyai gazdálkodásnak a jövedelméből biztosították a megélhetést és tanítástunkat. Apánk emellett a katolikus templom kántori feladatát is ellátta. Édesanyánk háztartásbeli volt, ami magába foglalta a konyhakertészet, az állattartás és a gyerekevelés teendőit. Villanyfény mellett csak első éves kecskeméti piarista diákként, 1973-tól tanulhattam. A pusztai áramellátása a tsz-eknek volt köszönhető, amelyek villanyszerelőt és anyagot adtak, a segédmunkát viszont az érdekeltek végezték (árokásás a betongyámoknak). A gimnázium elvégzése után kétszer próbálkoztam egyetemi felvétellel – közben technikusként dolgoztam – majd az Állattenyésztési Főiskolán kezdtem meg tanulmányaimat Hódmezővásárhelyen. Itt szereztem állattenyésztési, majd állathigiénikus szaküzem-mérnöki oklevelet.

Munkahelyet a helyi Egyetértés Tsz. biztosított, ennek állattenyésztési ágazatában kezdtem dolgozni 1981-ben. Tanult szakmámat végezhettem a nagyüzemi állattartás, a mezőgazdálkodás „nehéziparának” egyik dolgozójaként telepvezetőtől a főállattenyésztői beosztásig, együtt izgulva és izzadva a munka szinte minden fázisát a marhagondozókkal, juhászokkal. Soha nem okozott gondot besegíteni az etetésbe, vagy kezelni egy exportszállítás ezernyi bajját. Szerettem a munkát, a jószágokat és a munkatársaimat. Ez utóbbi néha nem is volt olyan könnyű, hiszen a biztos havi fizetést adó „közösben” végzett munka során nem ritkán került sor összeütközésre a dolgozók háztáji érdekei miatt, ami viszont a nagyobb jövedelmet adta. Elsősorban a tanyasiaknak, akik szarvasmarhák és sertések ezreinek, valamint a saját és a tsz-től bérelt földeken termesztett főként paradicsom tsz-en keresztül történő eladásából biztosították családjuk jobb megélhetését és gazdaságuk fejlesztését, de a tsz-nek is, ami az eladott tej, hús, gyapjú és kertészeti termények után részesült állami támogatásban. Ez a konstrukció nálunk évtizedeken keresztül kiválóan működött, köszönhetően a mindenkori tsz-, helyi párt- és tanácsi vezetők bölcsességének, akik a tanyasiakkal naponta kötött alkuk eredményeként tudták a jó gazdasági mutatókat produkálni a felsőbb szintek megalégedésére. A szentkirályi tanyavilág mai képe, településünk gazdálkodási sokszínűsége és a szerzett szakmai tapasztalatok gazdagsága ide vezethető vissza. Más településeken tanyák eldőzerolásával próbálták valóra váltani a szocialista nagyüzem ideáját, nálunk fontos volt a béke, amelynek révén biztosítva volt az egyéni megélhetés, és a politikai elvárások is teljesültek. Ezer hála mindazoknak, akik a frontvonalban küzdve védték a falut, részleteiben soha meg nem ismerhető számonkéréseket elviselve feletteseiktől, de sorsközösséget vállalva azokkal, akik között a mindennapjaikat élték.

Nem ismert, mennyire volt tudatos ez a vezetői kiállítás, minden esetre a tagságban annyira megerősödött az autonóm gazdálkodás igénye, hogy ez 1996 júniusában a tsz jogutód nélküli megszűnéséhez vezetett.

Ha a szentkirályiak fentebb leírt „háztájizása” jellegzetes, akkor a tsz megszűnése még inkább helyi sajátosság. Az történt, hogy a közgyűlés a felszámolással a tsz elnökét bízta meg, ide értve a közös vagyonelemek értékesítését is. Az ingóságok, a jószágállomány és termelőeszközök (gépek, munkagépek) eladásakor előjogot élveztek a helybeliek, az ingatlanokat pedig árverésre

bocsátották. A bevételből a tsz. rendezte minden adósságát, a megmaradt pénzt pedig a szövetkezeti üzletrészek megváltásával a tagok kapták meg. Nem alakult sem kft, sem bt! Csak előnyét élveztük ennek a megoldásnak, hiszen a 8300 hektáros szántóterület időközben magántulajdonná vált minden parcelláját immár saját gépükkel tudták művelni a gazdák (egymástól rendelve a szántást, aratást), másfelől az ingatlanok új tulajdonosai friss erőt is hoztak. Ennek legkiválóbb példája az Ásványvíz Kft, ami a tsz. fonodaépületében kezdte meg működését. Az egykori tsz elnök-fel számoló pedig pár év múlva falugazdásza(!) lett falujának.

A földprivatizáció során a tagi részarányokat személyeknek juttató földkiadó, és a kárpótlási árveréseket előkészítő földrendező bizottság előtt nem volt kérdés a meglévő tanyás településszerkezet és gazdálkodási forma éltetése. Megérte a bizottsági tagok önkormányzati forrásból történő foglalkoztatása, hiszen ez a generációk megélhetését eldöntő több éves folyamat is békésen zajlott le.

Ezt viszont megelőzte a rendszerváltás. Az országos eseményeknek folyamatos követője voltam teljes súlyával megélve a napi történéseket olyannyira, hogy zsebrádióon hallgattam, amint 1989. október 23-án Szűrös Mátyás kikiáltotta a Magyar Köztársaságot, és könnyekre fakadtam. Bár közéleti szerepet sosem töltöttem be, a szereplés megszokott volt számomra. Tíz évesen kezdtem zeneiskolába járni Kecskemétre, ahol csellózni tanultam és folytattam ezt főiskolásként is. A hangszeres szólózenélés sikerei országos minősítésben is mutatkoztak, sőt időközben kiegészültek kórusénekléssel és egy ragtime együttes alapításában való részvétellel is. Mindezek ismertek voltak lakóhelyemen, ahol munkatársaim szólítottak meg valamikor 1990 nyarán: vállalnám-e, hogy indulok a polgármesteri tisztségért?

Akkor már 7 éve házasok voltunk feleségemmel, Erikával, akinek örök hálával tartozom, hogy nem akart lebeszélni. Akkor sem, később sem.

Az első helyhatósági választásra készülve nálunk egy MDF-csoport alakult, az ő jelöltjük lettem. A bizalom jeleként éltem meg, hogy a párttagság nem volt a jelöltség előfeltétele. Az ún. kislistán a nevem alatt csak ekkor volt párt feltüntetve. Jelentős kampányt nem végeztünk, de lakossági fórumon elhangzott, hogy a polgármester lakhelye is legyen az általa vezetett település.

Házasságkötésünk óta ugyanis feleségemmel Kecskeméten élünk (gyermekünk nem született).

A jelöltségtől a választás napjáig néhány hét telt el csupán, a polgármesterségre mégis mély átéléssel készültem – a megválasztásomat követő hetekben is. Elszántságom szilárd volt, a tisztség iránti felelősségérzetem alapos, a Feladatra egész lényemmel hangolódtam – nem 4 éves időtávban gondolkodva. Máig beleborzongok ezekre a hetekre visszaemlékezve, de akkor olyan lendületes eseménysor és lelki elragadtatás sodrásába kerültem, ami meghatározó élményem mind a mai napig. Ebben nem kis szerepe volt annak, hogy településünk akár a rendszerváltozás spirituális kiindulópontjának is tekinthető, hiszen 1987. augusztus 20-tól a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának rendelkezése visszaadta az ősi Szentkirály nevet. Lakossági fórumok, a tanácsi és pártvezetés küzdelme, országgyűlési képviselő és sok jószándékú akkori vezető közös sikere volt ez, az ünneplés viszont elsősorban a szentkirályiaké. Két évvel később egész alakos szobrot emelt a falu névadójának.

Az első fordulóban eredmény született – kis különbséggel – a javamra. Az első testületben a legfiatalabb voltam, és azonos arányban voltunk katolikusok és református vallásúak, bár ez az arány a szentkirályiak esetében kb. 3:1. A testületi munka elsajátítása, a hivatali dolgozókkal egymás és az új helyzet megismerése, a „mindenkinek mindenese” szerep helyes értelmezése, a vezetés és irányítás tartalommal megtöltése időbe került, de nem siettem. Tanulom máig.

Az alakuló ülésen hoztuk létre a Szentkirályért Alapítványt. Induló tőkeként 44.500.- Ft gyűlt össze. Az ötletet az adta, hogy abban az évben szűnt meg a még tanácsi településfejlesztési hozzájárulás, mint a helyi adó őse, és bár a helyi adókról szóló friss törvény lehetővé tette adók kivetését, abból az elgondolásból indultunk ki, hogy adózni senki nem szeret. A helyiek áldozatkészségére alapoztunk, és olyan eszközt kerestünk, ami kinek-kinek a saját teljesítőképességéhez mérten elegendő bevételt nyújt az adományozók által szükségesnek tartott fejlesztésekhez, mégsem rontja el a szájak ízét.

Célokot jelöltünk meg a szociális tevékenységen át az oktatáson keresztül a sportig, útépitésig, és mondhatom teljes siker az időközben közalapítványi minősítést kapott civil szervezetünk története. Kerékpárút-építés, tornacsarnok építése, iskolabusz beszerzése, intézményeink felújítása nem valósulhatott volna meg az Alapítvány és az Önkormányzat igen szoros együttműködése nélkül.

Ez egyaránt jelentett visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatást több százmillió nagyságrendben. Az előbbi jelentősége abban áll, hogy a 2000-es évek elejének pályázati fejlesztései utófinanszírozottak voltak. Az Alapítvány kamatmentes kölcsönt nyújtott az önkormányzatnak, amely visszaadta a pénzt az állami támogatás beérkezésekor. Legnagyobb részt ennek köszönhető, hogy településünk soha nem vett fel hitelt.

Az első 10 év a megélhetési alapok szilárdításával telt. Már említettem a tanyák áramellátását, amelynek gondja a tsz halódásával fokozatosan az önkormányzatra szállt. A szabvány nélküli hálózatok 250 tanyai fogyasztót láttak el, de úgy, hogy a mi tanyánkban mértünk 167 Voltot is. Villanymotorok leégése képében vált egyre sürgetőbbé a korszerűsítés. Egy előzetes tanulmány alapján képződtek az arányos terhelésű trafókörczetek, majd megversenyeztettük az érintett tanyasiakat: amelyik körzet fogyasztói nagyobb arányban vállalják az ingatlanonkénti 28-49 ezer Ft hozzájárulás befizetését, azzal kezdünk. A győztes körzet hálózatát 1994-ben újítottuk fel, az utolsót 2001-ben. Ez 70 km hálózat megépítését jelentette 300 fogyasztó biztonságos ellátását szolgálva, amiben már nemcsak tanyákat, hanem szántóterületeket ellátó lekötések is vannak. A Szolgáltató állta a költségek 75 %-át, a megyei önkormányzat is adott támogatást, a település fedezte a tervezési költségeket, a különbséget pedig a fogyasztók között lett szétosztva. Nagy történet volt és kiváló együttműködés.

Szentkirályon egyetlen párt sem tudott komoly mozgalmi életet létrehozni. A Fidesznek is alakult csoportja még a rendszerváltozáskor. Elévülhetetlen érdemük a helyi folyóirat elindítása, ami azóta is az egyetlen rendszeres médium – immár önkormányzati kiadásban.

Még 1992-ben alakítottuk újjá az 1948-ig létező Szentkirályi Gazdakört egykori elnöke után Vágó János Gazdakör néven. A jogszabályi változásoknak köszönhetően 1994-től civil szervezet is állíthat helyi választásokon kislistát, azóta ennek a szervezetnek voltam minden alkalommal a jelöltje, vagyis sosem független. Ennek több alkalommal láttam előnyét. Amikor ugyanis pártszervezet jelezte támogatásom szándékát, meg tudtam jelölni a Gazdakört, mint felettes szervet, amelynek testülete dönt a közös jelöltség, vagy a jelölti támogatás elfogadásáról. Ilyenre eddig nem volt példa.

Nem tartom „született” vezetőnek magam. A hivatali munkatársakkal, képviselőtársakkal sok éven keresztül dolgoztunk/dolgozunk együtt. A termékeny békesség jegyében igyekszem kijelölni és tartani az irányt. Ez semmiképp nem „langyos vizet” jelent, de a hatalmi erővel megoldható összeütközéseket igyekszem kerülni. Időigényesebb és több saját energiát emészt ez a hozzáállás, de a környezetemből mindig akadt eddig segítség a kényesebb személyi „igazodások” eléréséhez is.

Számomra a faluközösség jelent egységet. Minden tagja, aki szeretné saját és családja boldogulását megtalálni, csak éppen sokféle módon. Abban igyekszem segítséget nyújtani úgy a hozzám kerülő konkrét esetek kezelésével, mint a közösség felé történő közvetett és közvetlen kommunikációval, hogy ki-ki megtalálja a boldoguláshoz azt az utat, ami a mások ugyanezen útját a legkevésbé keresztezi. Ütközések persze adódnak, de ezekben a józan érvelés, a jogszerűség, a mindenki iránti méltányosság és mértékletesség jegyében törekszem álláspontom kialakítására. Belátom, nem mindig ez a leghatékonyabb, a legolcsóbb és leggyorsabb. A szentkirályiak közül azonban egyetlen falustársam esetében sem gyötör az önvád, hogy rossz előítéletem okozott volna számára helyrehozhatatlan kárt.

Az Egészben (nem pártban, frakciókban) gondolkodás a fundamentuma faluközösségünk társadalmi mozgalmainak is. Új szokásokat kezdtünk honosítani a régiekre alapozva, részben új tartalommal megtöltve azokat:

- a szentkirályi búcsú a közeli Kocsér templomának azonos védőszentje miatt mindig az augusztus 20-át követő vasárnapon van. Ezért augusztus 20-án bensőséges környezetben tartjuk „családi” ünnepünket, ahol a Szent István szobornál műsoros megemlékezés, majd a Művelődési Ház kertjében közös vacsora a menetrend rendre 400-as létszámban;
- a Falunap nálunk „Szentkirály Napja”, ami egyaránt utal településünkre és a Szent Királyra;
- a délelőtti búcsú mise keretében körmenetben megyünk a közeli Szent István szoborhoz, ahol a legtöbb gyermeket felnevelt rangidős családapa szegi meg a megáldott új kenyeret, amit a szertartás végén falatokban szétosztunk a jelenlévőknek;
- délután kulturális program keretében osztjuk ki a Szentkirályért Alapítvány ösztöndíjait a legalább 4,61 átlageredményt elért középiskolás és felsőoktatási hallgatóknak (évente 15-20 díjazott, az eltelt 27 év alatt összesen 110 fiatal, közel 10 millió Ft támogatással);
- a báli szezon mindig mozgalmas az óvodai-iskolai szülői szervezetek, Tánccsoport, vadásztársaság, Nyugdíjas Klub által bonyolított mulatságok miatt.

Saját személyes sikeremként élem meg a munkatársaimmal/képviselőtársaimmal való közös munkát és büszke vagyok rájuk. Jóleső érzéssel tölt el a nyitottságuk, beleértve ebbe az irányomban megfogalmazott kritikát is.

Településünk adottságainak és a fontolva haladás stratégiájának köszönhetően eddig a választók nem álltak elő a lehetőségeinket meghaladó követelésekkel, másfelől egyik testület sem akarta önmagának emlékművet állítva adósságba verni a falut. A gazdálkodásunk tehát kiegyenlített, ami azt is jelenti, hogy minden évben tudunk saját erőből fejleszteni, felújítani – nem kis mértékben az Alapítványnak köszönhetően. Úgy alakult, hogy Szentkirályon eddig egyetlen képviselő sem vett

fel tiszteletdíjat. Az első testület hozott erről rendelkezést, de mindenki fel is ajánlotta az Alapítványnak, így hamar megszűntették.

Nem hallgathatom el viszont azt a tényt sem, hogy a 90-es évek elején még 230 tanulót oktató iskolánkba ma 140-en sem járnak, bár az iskola léte is tudom, nagy fegyvertény. A természetes szaporodás mutatói nem rosszak, de lehetnének sokkal jobbak is. Az önkormányzat ún. babakelengye támogatással igyekszik segíteni a gyermekvállalást, aminek fényes sikeréről nem tudok számot adni. Sok szempontból ideális adottságúnak tekintem településünket, de a születésszám egy kockázatos tényező a távlatos jövőt nézve.

A polgármesterségnek lettek oldalhajtásai is. Olyan tevékenységek, funkciók, amiket e nélkül nem végezhettem volna, nem tölthettem volna be. Ilyen az a „kirándulás” nemzetközi vizekre, ami nyelvtudásomnak is köszönhetően 14 éven keresztül az Európa Tanács Önkormányzati Kongresszusának képviselőjeként jutott osztályrészemül, legkedvesebb azonban a lelkemnek a Magyar Faluszövetség munkájában való részvétel.

Szívesen mondom paraszt-polgármesternek magam. Ezzel azt kívánom kifejezni, hogy a helyi politizálás igenis inkább kíván egyszerű lelkületet, józan gondolkodást, az emberek ügyeinek intézésében a szakszerűség mellett méltányosságot, és általában törekvést arra, hogy a faluközösség minden tagja „helyzetben” érezhesse magát.

Ide kívánczik a „hogyan csinálod?” fel sem tett kérdésre Fodor Ákos verse, címe: Válasz

Én nem tudom, *hogyan kell.*

Bármit. A „dolgokat”.

Csak van, hogy sikerül (nem is kevészer)

– de, hogy is mondjam? n e m: nekem.

Hangszer ne legyen büszke a zenére.

Nem büszkélkedem. A húrok rezgése viszont néha csodásan idézi lelkembe a 30 évvel ezelőtt átélt harmóniát.

Szentkirály, 2020. szeptember 30.

Szabó Gellért sk.